

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 27 грудня 2017 р. № 1098
Київ

**Про затвердження Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги
непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на
пенсійну виплату**

Відповідно до пункту 5 розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок призначення тимчасової державної соціальної допомоги
непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на
пенсійну виплату, що додається.

2. Ця постанова набирає чинності з дня її опублікування та застосовується з **1 січня 2018 року**.

Прем'єр-міністр України В.ГРОЙСМАН
Інд. 73

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 27 грудня 2017 р. № 1098

**ПОРЯДОК
призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка
досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату**

Загальні питання

1. Цей Порядок визначає механізм призначення у період з 1 січня 2018 р. по 31 грудня 2020 р. тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, але не набула права на пенсійну виплату у зв’язку з відсутністю страхового стажу, передбаченого нормами зазначеної статті (далі - тимчасова допомога), за наявності в неї не менш як 15 років страхового стажу, та її виплати.

2. Призначення тимчасової допомоги особі проводиться структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення) (крім м. Києва та Севастополя) рад, органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань соціального захисту населення, виконавчими органами рад об’єднаних територіальних громад (далі - органи соціального захисту населення) з урахуванням її майнового стану та середньомісячного сукупного доходу.

Тимчасова допомога перераховується особі кожні шість місяців з урахуванням змін її майнового стану та середньомісячного сукупного доходу і виплачується до досягнення такою особою віку, з якого вона набуває право на пенсійну виплату.

Призначення тимчасової допомоги

3. Під час досягнення пенсійного віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, особа звертається до органів Пенсійного фонду України із заявою про видачу довідки про наявний страховий стаж.

4. Довідка про наявний страховий стаж за формою згідно з додатком видається органами Пенсійного фонду України за заявою особи, до якої додаються копія трудової книжки та у разі потреби документи, що підтверджують трудовий стаж, визначені Порядком підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1993 р. № 637 (ЗП України, 1993 р., № 12, ст. 273).

Обчислення страхового стажу проводиться відповідно до статті 24 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

Органи Пенсійного фонду України надсилають (або надають під особистий підпис у журналі реєстрації видачі довідок) особі довідку про наявний страховий стаж у двох примірниках та пам’ятку про порядок призначення тимчасової допомоги у формі, затвердженій Мінсоцполітики, як правило, в день звернення, але не пізніше ніж через п’ять робочих днів.

Копія трудової книжки, документи, що підтверджують трудовий стаж, подані особою органу Пенсійного фонду України, зберігаються в особовій справі до досягнення такою особою віку, з якого вона набуває права на пенсійну виплату.

5. Для призначення тимчасової допомоги особа подає органу соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання або місцем фактичного проживання такі документи:

заяву;

документ, що посвідчує особу;

інформацію про адресу зареєстрованого місця проживання (адресу місця фактичного проживання);

документ про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків (крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідному контролюючому органу та мають про це відмітку в паспорті);

довідку про наявний страховий стаж, видану органами Пенсійного фонду України;

декларацію про доходи та майновий стан (заповнюється на підставі довідок про доходи кожного члена сім’ї) за останні шість календарних місяців, що передують місяцю звернення за призначенням тимчасової допомоги;

копію рішення про призначення опікуна (для особи, яку визнано недієздатною).

Інформація про склад сім’ї особи, яка звернулася за призначенням тимчасової допомоги, зазначається в декларації про доходи та майновий стан.

Форми заяви та декларації про доходи та майновий стан затверджено наказами Мінсоцполітики від 21 квітня 2015 р. № 441 “Про затвердження форми Заяви про

призначення усіх видів соціальної допомоги, компенсацій та пільг” та від 22 липня 2003 р. № 204 “Про затвердження форми Декларації про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги, та довідки про склад сім’ї або зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб”.

Якщо особа звертається за призначенням тимчасової допомоги за місцем фактичного проживання, до заяви додається довідка про неотримання такої допомоги в органах соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання.

Відповідальність за достовірність наданої інформації покладається на особу, яка звернулася за призначенням тимчасової допомоги.

6. Тимчасова допомога призначається з дня, що настає за датою досягнення пенсійного віку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, якщо звернення за тимчасовою допомогою відбулося не пізніше ніж через три місяці після досягнення такого віку.

Якщо звернення за тимчасовою допомогою відбулося пізніше ніж через три місяці після досягнення віку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, тимчасова допомога призначається з дня звернення за нею. Днем звернення за призначенням тимчасової допомоги вважається день реєстрації органом соціального захисту населення заяви з усіма необхідними документами.

7. Одиноким особам, які не мають інших джерел існування (не отримують доходів, передбачених Методикою обчислення сукупного доходу сім’ї для всіх видів соціальної допомоги, затвердженою наказом Мінпраці, Мінекономіки, Мінфіну, Держкомстату і Держкомсім’ямолоді від 15 листопада 2001 р. № 486/202/524/455/3370, крім доходів від особистого селянського господарства), тимчасова допомога призначається з урахуванням їх майнового стану та середньомісячного сукупного доходу і виплачується таким особам до досягнення віку, з якого вони набувають право на призначення пенсії.

8. У разі зміни обставин, які можуть вплинути на розмір або порядок отримання тимчасової допомоги, особа зобов’язана не пізніше ніж через десять днів повідомити про це органу соціального захисту населення, який призначив таку тимчасову допомогу.

9. Рішення про призначення тимчасової допомоги або про відмову у призначенні тимчасової допомоги приймається органом соціального захисту населення протягом десяти календарних днів з дня звернення за призначенням такої допомоги.

10. Про відмову у призначенні тимчасової допомоги орган соціального захисту населення письмово повідомляє особі, яка звернулася за її призначенням, у п’ятиденний строк з дня прийняття рішення.

11. На кожну особу, якій призначено тимчасову допомогу, органом соціального захисту населення формується особова справа, у якій зберігаються документи, необхідні для призначення тимчасової допомоги, а також розрахунок її розміру.

Строк зберігання особової справи особи, якій призначено тимчасову допомогу, становить п’ять років після припинення її виплати.

12. Тимчасова допомога не призначається у разі, коли:

середньомісячний сукупний дохід сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців перевищує 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

особа одержує пенсію або державну соціальну допомогу, що призначається відповідно до Законів України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” або “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю”;

особа або члени її сім'ї протягом 12 місяців перед зверненням за наданням тимчасової допомоги здійснили купівлю земельної ділянки, квартири (будинку), автомобіля, іншого транспортного засобу (механізму), будівельних матеріалів, інших товарів довгострокового вжитку або оплатили послуги (одноразово) з будівництва, ремонту квартири (будинку) або автомобіля, іншого транспортного засобу (механізму), телефонного (в тому числі мобільного) зв'язку, крім житлово-комунальних послуг у межах соціальної норми житла та соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами та медичних послуг, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності, на суму, яка на дату купівлі (оплати) перевищує 50 тис. гривень;

особа працює, провадить іншу діяльність, пов'язану з отриманням доходу;

за результатами вибіркового обстеження матеріально-побутових умов сім'ї виявлено, що особа має додаткові джерела для існування, не зазначені у декларації про доходи та майно (здавання в найм або в оренду житлового приміщення (будинку) або його частини; один чи кілька членів сім'ї працюють без оформлення трудових відносин в установленому порядку; можливість отримання доходу від утримання худоби, птиці, інших тварин; дохід від народних промислів, використання наявної сільськогосподарської техніки, вантажних машин, мікроавтобусів тощо);

у власності особи або членів її сім'ї є друга квартира (будинки) за умови, що загальна площа житла перевищує 21 кв. метр на одного члена сім'ї та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю, чи більш як один автомобіль, інший транспортний засіб (механізм).

За наявності обставин, передбачених в абзацах четвертому - шостому цього пункту, тимчасова допомога може бути призначена органом соціального захисту населення на підставі рішень утворених ним комісій, якщо у складі сім'ї є особа з інвалідністю.

Рішення про призначення тимчасової допомоги в таких випадках приймається на підставі обстеження матеріально-побутових умов особи, яка звернулася за призначенням такої допомоги.

13. Рішення органу соціального захисту населення про призначення тимчасової допомоги чи про відмову в її наданні може бути оскаржене до органу виконавчої влади вищого рівня або до суду.

Визначення розміру тимчасової допомоги

14. Розмір тимчасової допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для осіб, які втратили працездатність, і середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не може перевищувати 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

У разі затвердження нового розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, органи соціального захисту населення проводять перерахунок раніше призначеної тимчасової допомоги з місяця встановлення нового розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, без звернення особи, якій призначено тимчасову допомогу.

Середньомісячний сукупний дохід, визначений особі для призначення тимчасової допомоги, обчислюється згідно з пунктами 3-9 Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги.

До складу сім'ї включаються:

чоловік, дружина, діти, у тому числі усиновлені, віком до 18 років, які перебувають на їх утриманні;

діти - студенти закладів вищої освіти I-IV рівнів акредитації та закладів професійної (професійно-технічної) освіти з денною формою навчання віком до 23 років, які не мають власних сімей, у тому числі ті, що одержують стипендію, незалежно від того, де вони проживають (разом із батьками чи перебувають на навчанні в іншому населеному пункті);

особи, які спільно проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

До складу сім'ї не включаються:

батьки, дід, баба, брати, сестри;

батьки, позбавлені батьківських прав;

опікуни, піклувальники та члени їх сімей;

діти, які перебувають на повному державному утриманні;

діти, які перебувають під опікою чи піклуванням.

Виплата тимчасової допомоги

15. Тимчасова допомога виплачується у грошовій формі щомісяця за поточний місяць за зареєстрованим місцем проживання (місцем фактичного проживання) особи відповідно до Порядку виплати пенсій та грошової допомоги через поточні рахунки у банках, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 1999 р. № 1596 (Офіційний вісник України, 1999 р., № 35, ст. 1803; 2016 р., № 79, ст. 2636), та Інструкції про виплату та доставку пенсій, соціальних допомог національним оператором поштового зв'язку, затвердженої наказом Мінтрансзв'язку, Мінпраці від 28 квітня 2009 р. № 464/156 та постановою правління Пенсійного фонду України від 28 квітня 2009 р. № 14-1.

16. Виплата призначеної тимчасової допомоги припиняється:

якщо особою приховано відомості або навмисно подано недостовірні дані про її дохід та майновий стан, що вплинуло на призначення тимчасової допомоги і визначення її розміру та внаслідок чого були надміру виплачені кошти, - з місяця, що настає за тим, у якому виявлено зазначені факти;

у разі працевлаштування або зайняття підприємницькою діяльністю - з місяця, в якому особа працевлаштувалася або зайнялася підприємницькою діяльністю;

у разі призначення пенсії - з дати її призначення;

у разі виїзду на постійне місце проживання за кордон - з першого числа місяця, що настає за місяцем виїзду;

у разі смерті особи - з місяця, що настає за тим, у якому особа померла.

У разі неoderжання тимчасової допомоги протягом шести місяців підряд її виплата тимчасово припиняється.

17. Для відновлення виплати тимчасової допомоги подається заява із зазначенням причини її неoderжання.

Відновлення виплати тимчасової допомоги проводиться з дня її тимчасового припинення, якщо за відповідний період особа мала право на її одержання, та за умови відсутності обставин для її припинення.

В усіх випадках сума тимчасової допомоги, не витребувана своєчасно особою, яка мала право на її одержання, виплачується за минулий період, але не більш як за шість місяців, що передують місяцю звернення за її одержанням.

18. Особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (відповідному закладі), виплачується 20 відсотків призначеного розміру тимчасової допомоги.

Різниця між розміром тимчасової допомоги, призначеної особі, яка перебуває на повному державному утриманні у відповідній установі (відповідному закладі), та розміром тимчасової допомоги, яка виплачується зазначеній особі, перераховується установі (закладу), де перебуває особа, за її особистою письмовою заявою або заявою її законного представника. Зазначені кошти зараховуються на банківський рахунок такої установи (закладу) і спрямовуються тільки на поліпшення умов проживання в них зазначеної особи в порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2004 р. № 269 “Про затвердження Порядку перерахування органами Пенсійного фонду України або структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад коштів установам (закладам), у яких особи перебувають на повному державному утриманні, та їх використання” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 10, ст. 599; 2011 р., № 85, ст. 3107; 2017 р., № 27, ст. 781).

Виплата тимчасової допомоги проводиться з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому особу зараховано на повне державне утримання.

У разі тимчасового вибуття з відповідної установи (закладу) у зв'язку з хворобою або за особистими мотивами (без виключення із списку підопічних) призначена тимчасова допомога виплачується у повному розмірі за весь період відсутності у відповідній установі (закладі) починаючи з дня вибуття по день повернення включно. Виплата тимчасової допомоги за зазначений період проводиться на підставі наказу (витягу з наказу) відповідної установи (закладу) про зняття з матеріального забезпечення, копія якого надсилається органу, що призначає відповідну допомогу, за місцезнаходженням відповідної установи (закладу) після повернення підопічного до відповідної установи (закладу).

19. У разі зміни особою, що одержує тимчасову допомогу, зареєстрованого або фактичного місця проживання допомога виплачується відповідним органом, що призначає тимчасову допомогу, за новим зареєстрованим або фактичним місцем проживання з часу припинення її виплати за попереднім місцем проживання.

20. Засуджені (особи, які тримаються під вартою) мають право на призначення тимчасової допомоги, яка призначається органами соціального захисту населення за місцем відбування особою покарання (тримання під вартою).

Особа, яка під час відбування покарання (особа, яка тримається під вартою) набула права на тимчасову допомогу, подає адміністрації установи виконання покарань (слідчого ізолятора) клопотання щодо забезпечення створення необхідних умов для призначення їй тимчасової допомоги за місцезнаходженням такої установи (слідчого ізолятора), зокрема щодо виклику представників органів соціального захисту населення та офіційного приймання ними в установленому порядку відповідних документів, передбачених пунктом 5 цього Порядку, безпосередньо від особи, яка відбуває покарання (особи, яка тримається під вартою), або від її представника за довіреністю.

Адміністрація установи виконання покарань (слідчого ізолятора) не більш як протягом 30 днів з дати реєстрації клопотання особи, яка набула право на тимчасову допомогу під час відбування покарання (тримання під вартою), забезпечує зустріч такої особи з представником органу соціального захисту населення та сприяє належному оформленню і поданню нею відповідних документів або забезпечує створення умов для оформлення і подання необхідних документів через її представника.

Особа, якій до відбування покарання (тримання під вартою) було призначено тимчасову допомогу, продовжує її отримувати.

21. У разі смерті особи, яка одержує тимчасову допомогу, допомога на поховання виплачується особам, які провели її поховання, в розмірі двомісячної суми тимчасової допомоги, призначеної на день смерті особи, яка одержувала таку допомогу.

У разі смерті особи, яка перебувала на повному державному утриманні, або особи, поховання якої проводиться за рахунок коштів державного бюджету, допомога на поховання не виплачується (крім випадків, коли поховання проводиться членами сім'ї або іншими особами).

Для оформлення допомоги на поховання осіб, зазначених у пункті 1 цього Порядку, органам соціального захисту населення подається заява та довідка про смерть, видана державними органами реєстрації актів цивільного стану.

На звороті довідки про смерть працівником органу соціального захисту населення робиться запис про призначення допомоги на поховання із зазначенням дати і суми до виплати, який скріплюється підписом керівника зазначеного органу.

Допомога на поховання, не витребувана своєчасно без поважних причин (перебування на лікуванні або у відрадженні), виплачується не пізніше ніж через 12 місяців після смерті особи, яка одержувала тимчасову допомогу.

Витрати на виплату допомоги на поховання проводяться за рахунок джерел, з яких виплачувалася тимчасова допомога.

Сума коштів тимчасової допомоги, що призначена особі, яка залишилася недоодержаною у зв'язку з її смертю, включається до складу спадщини та виплачується по місяць смерті

включно непрацездатним членам сім'ї, зазначеним у частині другій статті 36 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, які перебували на її утриманні. Батькам, чоловіку (дружині), а також членам сім'ї, які проживали разом з особою, яка одержувала тимчасову допомогу, на день її смерті, сума недоодержаної відповідної допомоги виплачується незалежно від того, чи належать вони до числа непрацездатних членів сім'ї, зазначених у частині другій статті 36 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, та від перебування на її утриманні.

У разі звернення кількох членів сім'ї померлої особи, яка одержувала тимчасову допомогу, належна їм сума тимчасової допомоги ділиться між ними порівну. Зазначена сума виплачується, якщо звернення за нею надійшло не пізніше ніж через 12 місяців після смерті особи, яка одержувала тимчасову допомогу.

Фінансування тимчасової допомоги

22. Виплата тимчасової допомоги і відшкодування витрат на її доставку проводяться за рахунок коштів державного бюджету у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів.

23. Контроль за правильністю призначення і виплати тимчасової допомоги здійснює орган соціального захисту населення, у тому числі через соціальних інспекторів.

Органи соціального захисту населення мають право робити запити і в строк до 15 календарних днів з дати надходження відповідного запиту безоплатно отримувати від територіальних органів ДФС, інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для перевірки достовірності даних, отриманих від особи, яка звертається за призначенням тимчасової допомоги.

Для перевірки даних про дохід (відсутність доходу) використовуються відомості ДФС із Державного реєстру фізичних осіб - платників податків у порядку, встановленому Мінсоцполітики та Мінфіном.

24. Якщо особою приховано відомості або навмисно подано недостовірні дані про її дохід та майновий стан, що вплинуло на призначення тимчасової допомоги і визначення її розміру та внаслідок чого були надміру виплачені кошти, органи соціального захисту населення:

визначають обсяг надміру виплачених коштів і встановлюють строк їх повернення залежно від матеріального стану особи;

повідомляють особі про обсяг надміру виплачених коштів і строк їх повернення;

у разі врахування надміру виплачених коштів під час виплати тимчасової допомоги в наступні періоди на підставі своїх рішень проводять щомісячні відрахування у розмірі, який не перевищує 20 відсотків суми, що підлягає виплаті;

у разі неповернення надміру виплачених коштів добровільно в установленний строк вирішують питання про їх стягнення у судовому порядку.

Додаток
до Порядку

ДОВІДКА
про наявний страховий стаж

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Дата народження _____

Дата звернення до органів Пенсійного фонду України _____

Вік, визначений частиною першою статті 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", _____

Страховий стаж, передбачений нормою зазначеної статті, _____

Наявний страховий стаж _____

(за наявності не менш як 15 років страхового стажу)

Не працює _____

(з якого часу)

Дата, з якої особа матиме право на пенсійну виплату, _____

На обліку в органах Пенсійного фонду України не перебуває та пенсію не отримує.

Керівник

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Спеціаліст

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)